

Vo svetovej ekonomike hrá Slovensko druhú ligu

Ivan Klinec

Slovensko zmeškalo civilizačný rýchlik informačného veku. Aj preto hrá dnes vo svetovej ekonomike druhú ligu.

Vstup do informačného veku preusporiadal ekonomické i politické rozdelenie súčasného sveta. Informačné technológie sú dnes zdrojom vzostupu mnohých ázijských krajín, ktoré realizujú dlhodobé stratégie prechodu a adaptácie na moderné informačné technológie.

Technológie, veda a vzdelanie v kombinácii so silami trhu predstavujú dnes hlavný zdroj ekonomickej sily a hlavnú konkurenčnú výhodu v globálnom svete informačného veku. Mnohé problémy, ktorým dnes čelí Slovensko, vyplývajú z dlhodobého ignorovania úlohy moderných technológií pri dosahovaní konkurencieschopnosti ekonomiky. Pokus o netechnologický rozvoj prináša katastrofálne výsledky a v značnej miere vplýva aj na dlhodobu vysokú nezamestnanosť.

Civilizačné vlny

Americký futuroológ Alvin Toffler v trilógii Šok z budúcnosti (1970), Tretia vlna (1980) a Posun moci (1990) výstižne opísal zmeny, ktoré dnes pretvárajú svet. Väčšinu svojich kníh napísal Toffler spolu so svojou manželkou Heidi, s ktorou tiež založil strategickú konzultačnú firmu Toffler Associates, Inc.

Prebiehajúce civilizačné zmeny opísal ako civilizačné vlny, ktoré pretvárajú ekonomický a spoločenský systém, systém tvorby bohatstva a takisto hodnoty jednotlivcov, spoločnosti i celej civilizácie. Vytvárajúci sa svet informačného veku nazval civilizáciou Tretej vlny.

Svet sa následkom Tretej vlny rozdelil na tri skupiny, a to na krajiny Prvej vlny (agrárne), krajiny Druhej vlny (industriálne) a krajiny Tretej vlny (informačné).

Tri skupiny svetových ekonomík

Toffler uvedené tri skupiny charakterizoval nasledovným spôsobom. Pre ekonomiky tzv. Prvej vlny (agrárne) sú pôda, energia, prístup k vode na zavlažovanie, potrava v čase núdze, minimálna vzdelanosť a trhy s obilím alebo surovinami základnými podmienkami prežitia. Chýba im priemysel a služby opierajúce sa o znalosti, ktoré by bolo možné vyvážať. Vo svojich prírodných zdrojoch preto vidia svoje hlavné predajné statky.

Krajiny tzv. Druhej vlny (industriálne) doteraz stavajú na lacnej manuálnej práci a na hromadnej výrobe. Sú to krajiny s koncentrovanými národnými ekonomikami. Pretože sú viac urbanizované, potrebujú veľký dovoz potravín, či už z vlastného vidieku alebo zo zahraničia. Potrebujú vysoké energetické vstupy na výrobnú jednotku a množstvo surovín, aby udržovali svoje továrne v chode. Sú hlavnými producentmi znečistenia a ďalších ekonomických škôd. Potrebujú exportné trhy pre svoje masovo vyrábané tovary.

Krajiny tzv. Tretej vlny (informačné) naďalej potrebujú energiu a potraviny, ale potrebujú taktiež znalosti, ktoré by boli konvertibilné na bohatstvo. Ako pripomína Toffler, tieto krajiny „potrebujú prístup k svetovým databankám a telekomunikačným sieťam alebo potrebujú mať nad nimi kontrolu“. Potrebujú trhy na výrobky a služby s vysokým podielom inteligencie, trhy na finančné služby, na softwary, televízne programy, bankovníctvo, poistenie, farmaceutický výskum, integráciu informačných systémov a na všetky tie informačné a telekomunikačné technológie, na ktorých sú závislé.

Rozdelenie svetovej ekonomiky podľa civilizačných vln je spojené s úrovňou výkonnosti jednotlivých ekonomík, čo sa potom odráža aj na životnej úrovni obyvateľstva a tiež na úrovni poskytovaných služieb.

Prvú päťku v rebríčku krajín tzv. Tretej vlny podľa výšky HDP na osobu podľa parity kúpnej sily tvoria Luxembursko, Lichtenštajnsko, Singapur, Nórsko a Švajčiarsko.

Slovensko v zajatí myslenia z čias industrializmu

V 20. storočí patrilo Slovensko ako súčasť Československa do skupiny industrializovaných krajín, ktoré v tom čase tvorili prvú najvyspelejšiu skupinu svetovej ekonomiky. Československo začalo výraznejšie zaostávať za vyspelými ekonomikami sveta od polovice päťdesiatych rokov 20. storočia, keď nedokázalo zachytiť nastupujúce trendy informačného veku. Zaostávanie sa potom ďalej zväčšovalo.

Slovensko však dodnes nebolo schopné reagovať na nástup informačného veku a stále sa potáca v zajatí myslenia industrializmu a neschopnosti robiť politiku, akú robia vyspelé štáty sveta alebo štáty, ktoré sa chcú dostať do prvej skupiny ekonomicky najvyspelejších krajín.

Slovensko preto (podľa výšky HDP na osobu podľa parity kúpnej sily) dnes patrí medzi krajiny Druhej vlny čiže krajiny, kde je dominantný industrializmus, čo sa prejavuje aj na nižšej konkurencieschopnosti a výkonnosti ekonomiky Slovenska oproti vyspelým krajinám.

Cesta medzi vyspelé krajiny

Ako sa dostať do vyspelejšej skupiny krajín dobre vidieť na príklade Južnej Kórei. V šesťdesiatych rokoch minulého storočia bola výkonnosťou svojej ekonomiky na úrovni Ghany a dnes patrí medzi vyspelé krajiny sveta. Dosiahla to cielenou politikou zameranou na pozdvihnutie ekonomickej výkonnosti krajiny a následne aj životnej úrovne obyvateľov.

Južná Kórea má vypracovanú dlhodobú víziu i dlhodobé stratégie a iniciatívy zamerané na adaptáciu svojej ekonomiky a spoločnosti na podmienky informačného veku. Robí to podporou znalostnej ekonomiky, ako aj podporou transformácie ekonomiky prostredníctvom vyspelých technológií.

Žiaľ, Slovensko zostalo v rozvoji znalostnej ekonomiky iba v podobe hesiel a proklamácií a úlohu moderných technológií pri dosahovaní konkurencieschopnosti ekonomiky dlhodobo ignoruje. Aj preto hráme dnes vo svetovej ekonomike iba druhú ligu.

gm

gm